

Makovecz Imre:
Valaha létező táj

Bence Lajos

„A kártevő sohasem bocsát meg a kárvallottnak...”

(Interjú Makovecz Imre Kossuth-díjas építésszel)

A Lendvai Színház- és Hangversenyerem megnyitásnak 5. évfordulóján kiállítás nyílt az intézmény folyosógalériájában az építész munkáiról készült fotókból, a Kós Károly Egyesülés jóvoltából. Makovecz Imre készséggel áll rendelkezésre az öt faggatóknak, láthatóan jól érzi magát, mi végül a színház kávéházának teraszán ültünk le beszélgetni. Nemrég Szabadkán járt, az Aracs-díj átvételének ünnepségén. Egyébként utazik föl-alá a Kárpát-medencében, tudomást sem véve a határokról. Szabad akar lenni, mint a képzelete, mely csodálatos épületeket teremt...

- Milyen érzés itt ülni, 5 évvel a megnyitás után, amelyre nem tudott eljönni...

- Lendvára mindig szívesen jövök, ez a térség a Kárpát-medence magyarlakta települései, városai között, úgy érzem, kivételezett helyzetben van. Böven

van összehasonlítási alapom. Errefelé a hangulat merőben más, mint a távolabbi, nemzetiségek lakta területeken. Itt az érdeklődőnek, bár más anyanyelvű, szívesen válaszolnak az emberek. Ezt ne próbáld meg Szlovákiában, Romániában és Szerbiában. Ott beteges érzékenység van, itt pedig nyugodt és nyitott polgárokkal találkoztam.

- Ennek a beteges érzékenységnek történelmi okai vannak, szoktak felvilágosítani... - hozakodok elő a sztereotípiával.

- A történelem azt mondja, hogy a Szent István-i országban a hivatalos nyelv a latin volt. Az ügyeket tehát minden nemzetiség ezen a nyelven intézte a hivatalokban, a bíróságon, a hagyatéki ügyekben, stb. Ennek következtében a magyar nyelvet a hivatalokban, a parlamentben nem erőltették rá senkire, hanem volt egy

Makovecz Imre:
Művelődési
és Promóciós
Intézet, Lendva



holt nyelv és ez tartotta fenn Szent István Magyarországot a török uralom és az osztrák uralom ellenébe. Ezért tudnak ma az utódállamok a saját nyelvükön beszélni, ezért tudtak megmaradni. Szlovéniában azt a beteges önérzeti problémát nem érzem, mint máshol a Kárpát-medencében, többek között ezért szeretek ide járni, meg azért is, mert tisztaság van, rend van, mert szépek az emberek. A neurotikusok kapkodják a tekintetüket, vagy lehorgasztott fejjel járnak.

- *Önnek nagyon sok kötődése van Zalához...*

- Apai oldalról zalai vagyok, apám nagykapornaki származású. Gyermekkoromban Nagyboldogasszony napján a falu népe – felszerelve virágszirmos kosarakkal – elindult a Remetekertbe, a bűcsű színhelyére. Apám idős korában, halála előtt azt kérte, ide vigyem el. Az erdőt azóta kiirtották, a kápolna környéke már nem a régi. Kiszállt a kocsiból, odaballagott a kápolna elé, s bár nem volt gyakorló vallásos ember, letérdelt, láttam, hogy mozog a szája, utána felkelt, intett, hogy mehetünk, s nemsokára meghalt. Az ő számára ez jelentette a zalaiságot, s az én számomra is ezt jelenti. A hagyomány megtartását, azt, hogy a virágszirmokkal meghintett út visszafelé is meg volt hintve, s bár volt közben mulatozás, a hazafelé vezető utat is együtt tette



Makovecz
Imre:
Művelődési
és Promóciós
Intézet,
Lendva

meg a falu népe, a plébános-esperes úrral az élen. A falu közössége igazi lelki közösségként működött. Tehát: erdőket, szerelmeket, társasági életet, a hegyen való kapálást, a tárogató hangját a túlsó hegyoldalról, ezt jelenti nekem ma is...

- *A szerves vagy élő építészetnek, amit ön is művel, mi a lényege?*

- Dióhéjban: az ember nagyon megnézi, hogy hova építkezik. Amikor néhány évvel ezelőtt rám bízta ennek a művelődési háznak a tervezését, én rengeteg muravidéki ház képét néztem meg, s ahogy az oldalfalakon is látszik, mintha „átvézne a múlt” (Pálinszky), megjelennek a régi parasztházak homlokzatai, ahogy a színházteremben is ezeknek a parasztházaknak a sora fogadja a látogatót. Azokat tekintem mintának, s nem a Kádár Jánoséék, vagy Kardeljék paneljeit, villáit. Az ember megpróbálja azt a múlt- és jelenbeli környezetet is belevinni a házba, ami a szellemiségére, hangulatára jellemző. Én nem vagyok képes megfelelni a mai ringyó társadalmi követeléseknek, itt a nyílászárók is vörösfenyőből vannak, amihez egy-két évtizedig nem kell hozzányúlni. (Kár, hogy valamelyik szerencsétlen okostóbiás kívülről befestette őket ezzel a sárga műanyag festékkel...) Ami a tetőt illeti, mintha az égből ereszkedne le a kupola – begömbülő végekkel,

hogy ráüljön a falakra. Oly anyagokat használok, amik stabilak, s a környezetből „szubsztanciálisan” erednek, agyag, téglá, fa. Hiszen itten is vannak erdők.

- *A tornyok ornamentikája egyesek szerint túlságosan keleti, túlságosan népi, illetve magyar...*

- Ha így gondolják, akkor bizonyára az is... (felnevet) Ha egy olyan településen, melynek van évezredes „belső tüze”, és van a kultúrájának, a szeretetnek egy háza, akkor annak a tornyai „fölrobbannak”, és olyan formákat vesznek fel, amelyek a népművészetből erednek. Akik pedig nem szeretik, hogy magyar, vagy túlságosan is az, azok ne nézzék!

- *Egyéni, privát megrendelés esetén ki szokott engedni a 21-ből, ki kihez alkalmazkodik?*

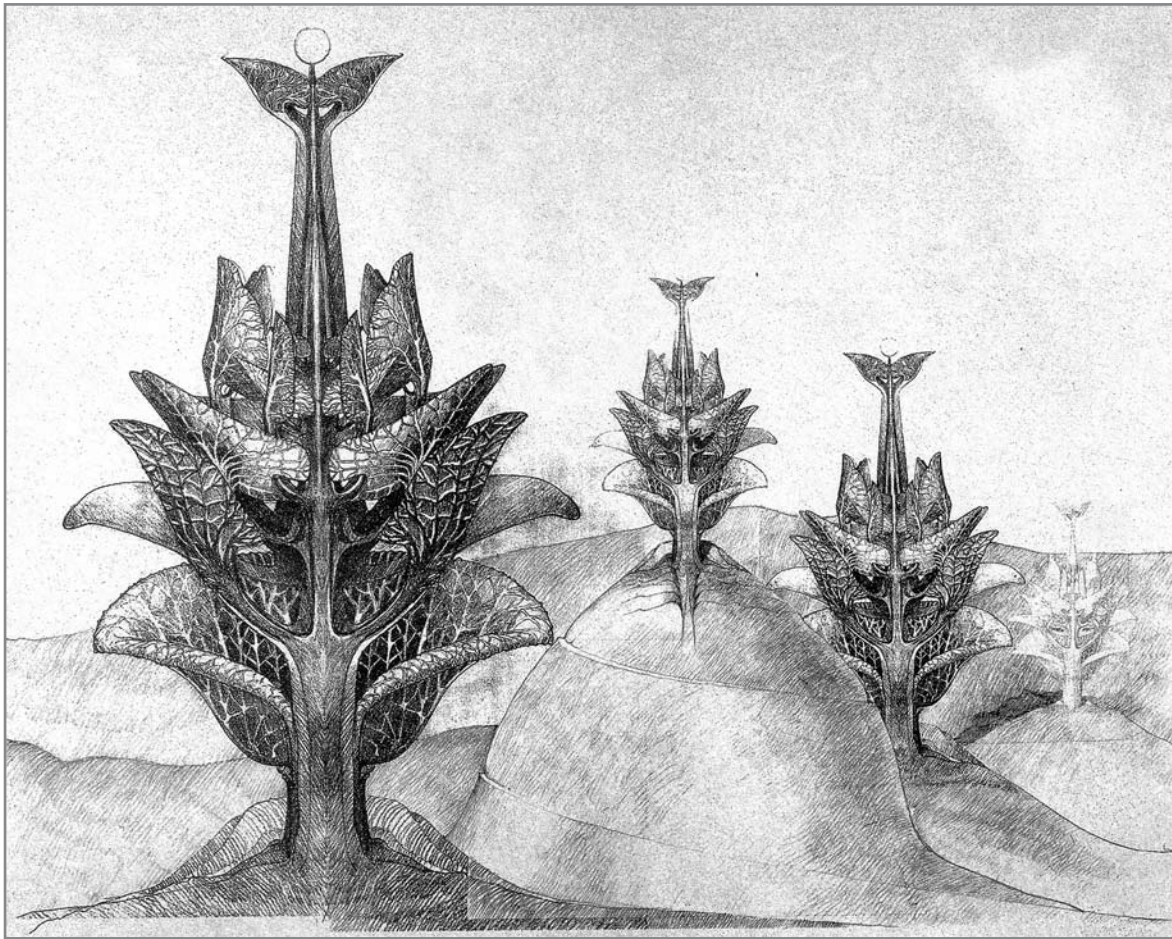
- Itt mindig kettőn áll a vásár, azzal, hogy amennyiben engem keresnek meg, az illető már döntött.

- *Ki szokott megkeresni, s kitől várhat utasítást?*

- Általában a férfi keres meg, hogy szeretne egy házat, nála van a pénz. S az asszonyt hol hagyta? – kérdezek rá, hiszen ő tartja a ház három oldalát. Maga a pénzt hozza, de hogy milyen legyen egy otthon, azt maga honnan tudja? Aztán hozzák az asszonyt,

s én megkérem, rajzolja le már, hogy milyen házban szeretne élni. Ettől megijednek, azt hiszik, építészeti alaprajzot kérek tőle. Nem! Az esetek többségében egy karikát rajzolnak, mondván: itt vagyunk mi, itt az uram, itt a gyerek, itt az ágy, ahova le lehet feküdni... Ön egy parasztház konyháját rajzolta ide, s hol a többi helyiség? Kis félköröket rajzol a nagykör köré, hogy ez itt az egyik, ott a másik hálószoba, ez itt a fürdő... Végül kijön napraforgó-forma! Ebből végül egy olyan lakásba érkezel, mely nem egy 120X400-as, megvilágítatlan, szellőztetlen lakás (előszobával), hanem olyan helyiségbe lépsz be, a pitvaron keresztül, ahova ki is lehet ülni, ahonnan nyílik a szoba, konyha, kamra, hogy legyen szíve a háznak. Ilyen egyszerű a történet. - *A szlovák nyelvtörvényről mi a véleménye?*

- Lesújtó! Azok csinálnak ilyet, akik reggeltől estig rettegnak, s nem bíznak magukban. Ezzel a világon semmit nem érnek el, sem az önbecsülésüket nem fogják megszerezni, sem a magyarok nem fognak ettől kezdve csak szlovákul beszélni. A másik egy régi mondás: a kártevő sosem bocsát meg a kárvallottnak. Én rengeteget utazom: elmegyek ide, meg oda, munkámból is adódik,



Makovecz Imre:
Tájkép,
Blossfeldt
fotói
alapján II.

sok emberrel találkozom. Ráadásul a Makovecz név szláv eredetű. Amikor én Komáromba, vagy Lendvára megyek dolgozni, a helyi építészeket is bevonom a munkába, a magyart Litomiczkynek hívják, a tótot Vargának, a horvátot pedig Szakácsnak. Budapestről pedig jön egy Makovecz! Így áll össze Szent István Magyarországa! Ezt kéne a szerbeknek, meg a románoknak, meg a szlovákoknak megérteniük! Ez az új nacionalizmus, mely a Kárpát-medencében uralkodik, rettegés attól, hogy a magyarok visszafoglalják az elvesztett területeiket. Holott Temesváron már csak minden tizenharmadik ember beszél magyarul, Kolozsváron pedig minden hetedik! Mitől félnek? Talán attól, hogy elveszítenek bennünket!

- *Min dolgozik mostanában, tudjuk, hogy a szórvány támogatása szívügye...*

- Temesváron – Tőkés László megbízásából – egy református templomot és kollégiumot építünk. A kollégiumot a szórványban élő gyerekeknek szánja, akiknek a magyar nyelvet nincs módjuk otthoni környezetben elsajátítani. Az a tanácsom politikusainak, hogy ne csak lelkileg támogassuk a szórványban élő magyarokat, hanem konkrét lépéseket is tegyünk érdekükben. Vonatkozik ez az összes határon túli régióra is: Lendvára, Alsóőrre, Kassára és Ungvárra... Nem biztos, hogy a nagy tömbökben élők centrumait kell megcélozni.

Makovecz Imre:
Római katolikus
templom,
Nosza

